"Narodni Vestnik"
(Slovenski Narodni Vestnik.)
Slovenska Tiskovna Družba
(Slovenian Printing & Publishing Company
a corporation.
Joseph Koshak, Treasurer
Place of Business: Duluth, Minnesota, 405 W. Michigan Street.

Narodni Vestnik
izhaja vsaki torek in petek.
Subscription rates among Slovenians in the Northwest
Entered as second-class matter May 11, 1911 at the post office Duluth, Minn., under the Act March 3, 1879.

„NARODNI VESTNIK"
izdaja
Slovenska tiskovna družba, Duluth, Minn.
izhaja vsak torek-in četrtek zvečer na 9. naslovu

Naročnina znaša:
Za Ameriko in Canado za celo leto . . $2.00
za pol leta . . $1.00
Za Evropo za celo leto . . $3.00

Dopisi brez podpisa in neobrnjeni se ne sprejemajo.
Denarne pošiljatve in dopisi se naj pošljejo na naslov:
"Narodni Vestnik", 405 W. Michigan Street,
Duluth, Minn.

AMERICAN ASSOCIATED NEWSPAPERS
UNION LABEL

KUPITE DOMAČIJO.

Zadnje čase prihaja več vprašanj glede nakupa farm in lotov. Naš nasvet je, da naj vsakdo stremi po lastni domačiji.

Mi vemo, da so življenske potrebščine drage; mi vemo, da je delo jako nestanovitno, ako negotovo. Ljudje se selijo s kraja v kraj; ljudje gredo s trebuhom za kruhom takorekoč.

Vendar vsak, kateri more, naj skuša vstanoviti svoj lastni dom, svojo lastno streho, svoje lastno ognjišče. Kdor nič ne reskira, nima ničesar. Vsaka stavbena lota v mestih, vsako stavbeno zemljišče v okolicah, kjer se razvija industrija, je dobra prilika za investirati denar. Kot sta gotova smrt in davek, tako gotovo bo vedno rastla cena zemljišča, dokler bo rastlo število prebivalstva te zemlje. V industriji se dela denar; a v splošnem se napravi tudi mnogo denarja v zemljiščih.

Vsaka kupčija, vsako podjetje je stava. In kdor jepri stavi, kdor je pri nakupu zemljišča moder in previden, isti ima na svoji strani prednosti dobitka stave.

Posebno bi mi priporočali, da investirajo ljudje prihranke v zemljišče, kjer mislijo vstanoviti lastni dom. In v prvi vrsti naj bi bila to taka zemljišča, kjer bo človek delal tudi življenje, in to so farme.

Industrija ne bo vendo tako cvetela, kot cvete ravno sedaj. Sanje o suhih in debelih kravah, katere je razložil egiptovski Jožef, se bodo tudi v bodoče ponavljale. Treba se je toraj sedaj v dobrih letih pripraviti na slabe čase, ki bodo gotovo prišli prej ali slej. Mi polagamo vsem Slovencem in Slovenkam na srce, da naj štedijo sedaj, ko imajo kaj šteditI. Kadar industrija počiva takrat ne bo kaj šteditI. Pripravite se sedaj na slabe čase; in to storite najboljše, če investirate prihranke v stavbena zemljišča, kjer si mislite zgraditi lastno stanovanje. Še modrejše investiranje denarja pa je tam, kjer se dosože poleg stanovanja še živež, in to so farme, farme v pravem pomenu besede. Kodr ima pa denar za špekulacijo, naj se pa ozre tja, kjer cena zemljišč hitro raste.

To je vse, kolikor se tiče domačije iz financijelnega stališča. In financijelno vprašanje je jako važno za delavca, ki mora parkrat obrniti vsak cent predno ga izda.

Vendar domačija ima še z druge strani svoje dobre strake.

Skrb za lastni dom napravi človeka vse drugega. Kakor zahteva narava, da postane ženska mati, tak zahteva narava od moža, da skrbi, da si vstanovi svoj lastni dom. Mož nima iste možatosti, če stanuje v hiši, katero lasti kedo drugi, kot če stanuje v hiši, katera je njegova last.

Človeštvo gre v boje, da brani svoje ognjišče. Vendar drveti v vrste klanja je težko, če ima človek na vesti, da gre v smrt za dom, katerega lasti kedo drugi, ali za kak "boarding house."

V svoji lastni hiši — posebno, če je okoli te hiše zemljišče, farma — je človek prost in svoboden vse bolj, kot v najeti sobi ali v hranilišču. V človeku, ki ima lastno domačijo, se zbudi duh stvarjenja; v njemu zbudi se duh prijateljstva napram sosedu.

Prijazni dom, kjer se človek peča z raznimi popravili, z raznimi premoviljenjami, kjer neguje človek cvetke in drugo rastlinstvo, kjer se zbudi človek z rejo živalstva, in kjer živi človek s svojimi dragimi pod lastno streho, omejeni čitatelji in čitateljice, to je nepremagljiv blagor, katerega zamore doseči zemljan. Skrb za dom in opravilo zadržuje človeštvo, da ne pade popolnoma hudiču v kremplje.

[illegible] je jesen. Bliža se zima. Glejmo, da nas ne bo zima našla nepripravljene, in, da bomo sedaj v jesenski shranili toliko naših pridelkov, [illegible] pripravljeni za zimo.

[illegible] zima, sedaj je jesen. Da, jesen živ[illegible] je sedaj. Zato pa skrbimo, [illegible] v jesenskem času [illegible] dovolj pridelkov, da bomo [illegible] dovolj za zimski čas zaščite živ[illegible] ne bodo naše telesne moči oslabe[illegible] bomo mogli delati vse težkih del, [illegible] gotovili mraz širjenje naše lase.

BLAGOR PROTEKCIJE.

Tarifno vprašanje se vleče proti koncu. Znižanje colninebo spravlja delavsko plačo. Tako nam govori delavstvo, [illegible] veleKapital. Mi smo mnenja, da znižanje colnine korak v evolucijo sveta, katerega je storil kapitalistični kongres v mnenju, ali vsaj v navideznem mnenju, pomagati delavstvu k cenejšem življenju. Če bo ta korak kaj hasnil in koliko bo hasnil prippostenju ljudstvu in delavstvu pokazala bo bodočnost. Mi priznamo, da je storjen ta korak v pravilno smer, dvomimo pa, da bo imelo delavstvo od njega kako korist ali zgubo.

Obrambna colnina je bila vpeljana za obrambo ameriškega delavstva, in namen te colnine je, zagotoviti ameriškemu delavstvu plačo in delavske udobnosti po s kapitalom primeroma najboljši meri. Tako se namreč vedno povdarja v kapitalističnih spisih in govorih.

Vendar dejstva ne kažejo, da je to resnica. Blago, ki se proizvaja v predilnicah in tkalnicah na vzhodu, je s carino visoko zavarovane. Delavstvo v predilnicah in tklanicah moralo bi toraj biti deležno posebnih vdobnosti. Zadnje stavke predilcev in tkalcev po državi Massachusetts in po vzhodu sploh so pa razkrile izvanredno slabo stanje te vrste delavstva, kojega industrija je izvanredno visoko zavarovana s colnino. Kapitalisti so importirali z Grčije, Kalabrije, Sicilije, Turčije iz Afrike in Azije ljudi, ki so navajeni suženstva, in katerih življenske zahteve so tako nizke, da izbajajo z nižjoplačo kot drugi narodi. Te vrste delavstvo je držalo plače navzdol, da ni zamogel napraviti življenja človek z višjmi življenskimi zahtevami. Boljše in zavednejše delavstvo je bil vsled tega iz teh tovarn spodrinjeno. Vsled tega je izgubil kapital vsako opozicejo, in imel je proste roke tegati potrpežljivemu in nezavednemu delavstvu plače, dokler se to delavstvo ni moglo več shajati, in vnela se je industrijska bitka, kateri pravimo štrajk. Očetje zaslužili so z napornim delomin dolgim delavskim časom premalo za preživljenje družine. Na delo so morale matere in otroci, da bi skupni zaslužek cele družine zadostoval, da bi se duše ne ločila iz telesa.

Baker je protežiran. Vendar rudarji na bakrenem okrožju na Michigan niso imeli ničesar od te protekcije, in so morali delati, krvavo delati po dvanajst ur na dan za nizko plačo. Rudar je zaslužil s krvavimi žulji $2 do 3. — na dan, če je delal, superintendent ima pa $400. — na dan, če dela ali ne, če se vozi v avtomobilu, ali če leži v postelji. Obrambna colnina je, kolikor se delavca tiče, pesek v oči priprostemu ljudstvu.

Premog je zavarovan s colnino; ne pa tako kakor premogarji. Vedne stavke tega delavstva, in sedanja stavka premogarjev v južni Coloradi ne svedočijo, da bi se delil premogarjem zaslužek v pravičnem razmerju z dobičkom kapitala.

Poročilo zadevajoče sebombažne industrije, katero je prišlo ravno na svetlo, razodeva tudi kriviice, ki se gode delavstvu v tej obrti.

Življenska doba delavk v bombažni industriji v starosti od 15 do 24 let je povprečno dva in eno četrtkrat krajša kot življenska doba druzega ženstva iste starosti. Življenska doba delavk od 25 do 34 let je dva in pol krat krajša v bombažnih tvrnicah, kot življenska doba druzega ženstva iste starosti. Življenska doba delavke v bombažni industriji v starosti od 35 do 44 let je petkrat krajša kot je življenje druzega ženstva iste starosti. Vsaka druga delavka umre za jetiko ali za tuberkolozo. Mnogo delavk umre, ker so radi življenskih razmer primorane delati, če so nosečo, do blizu materinstva, in se vrniti na delo prahitro po porodu.

Smrt je med moškim delavstvom eno tretjino bolj prizanesljiva kot med ženskami. Otroci med bombažnim delavstvom umirajo mnogo bolj pogosto kot je povprečno stanje smrti otrok v Združenih državah.

Bombažna industrija je ena najbolj zavarovanih industrij!

Te žalostno poročilo zvezne vlade pove koliko vrednost je za delavca colnina. Nadaljnega komentara ali razlaganja ni potreba. Vsak kdor ni na duhu slep vidi vrednost zavarovalne tarife za delavstvo in za kapital. Iz poročila ni videti, da bi bil zaslužek ali dividende delničarjev tako nizke, da bi morale ženske in otroci delati za najskromnejše življenje. Ti ne delajo nič; a stanujejo v palačah, vozijo se v avtomobilih in živijo razkošno življenje.

Je li industrija zato, da se plačuje visoke dividende, in postava in colnina zato, da so te dividende zavarovane?

Ali je industrija zato, da se preživlja človeštvo, in postava zato, da zavaruje človeštvo pred izkoriščanjem in tlačanjem?

V očeh kapitala je industrija za dosego visokih dividend; in postava za zavarovanje teh dividend.

V očeh delavstva je ravno nasprotno. Industrija je zato, da človeštvo razpela in pretvori surovine v isto stanje, da bode človeštvu najbolj koristno — industrija je zato, da preživlja človeštvo. Postava je pa zato, da brani človeštvo pred tiranj in ujetnni, ki žrejo delavski kruh.

V zakonodajah in v kongresu sedijo danes zastopniki kapitala; ni treba trditev, da je industrija zavarovana, in ne delavca. In zakon bo vedno, dokler ne bo delavca sedel svoj volilni glas [illegible].

SERBIA IN SERBO-KATOLIŠKA CERKEV.

"Narodni listy" prinašajo o razmerju med Srbijo in rimsko-katoliško cerkvijo sledeči članek.

Že med prvo balkansko vojno je Avstro-Ogrska sprožila na dan novo vprašanje, s katerim je hotela obstrukcionirati državno tlačitev mnogo prej in ju, da je mogoče, razvojiti. To vprašanje se je tičalo razmerja srbskih držav in rimsko katoliške cerkve. Dr. Friedjung in Komin sta dokšila obe srbske državi, da rimskih katoličanov ne trpita in vse mahodne časopisje, ki se na tamošnje razmere ne spozna, je bilo prepričano z vestmi, da mora Avstro-Ogrska dobiti protektorat nad katoličani v Srbiji in Črni gori, da srbsko svobodno gibajo in ne trpe preganjanja zaradi vere. S tem namenom je bila aranžirana tudi, na ozemlju, ki je je priborila Črna gora, afera patra Palića, ki pa se je slabo obnesla; pater Palić j izgubil življenje, proti Črni gori in njenim organom pa ni bilo dobiti dokazov.

Je tega 11 let, odkar se je grof Goluchowski, tedanji avstro-ogrski zunanji minister spomnil — takozvanega "fonda sv. Hieronima" v Rimu ter ga hotel uporabiti za propagando rimskega katoličanstva na Balkanu, da bi na ta način pomagal Avstro-Ogrski do vpliva. Umljivo je, da je Vatikan s tem načrtom soglašal ter izdelal akt, ki bi ga bil moral podpisati tudi italijanski kralj. Italijanski kralj pa se je upiral ta akt podpisati, vsled česar je ta načrt padel v vodo. Italijanska vlada je takrat naznanila papežu, če porabi ta fond za druge namene, kakor za kar je bil določen, da konfiscira italijanska vlada podporo iz državne blagajne.

Vsled tega je papež preklical svojo obljubo Goluchowskemu in določil, da je fond, ki je določen Hrvatom, dostopen vsem Jugoslovanom, ker morajo biti tudi oni, ki niso Hrvati, dobri katoličani. S tem je papeževa stolica obšla stališče italijanske vlade, toda načrt grofa Goluchowskega, da bi bil omogočen konkordat s Srbijo in s tem dan Avstro-Ogrski protektorat nad katoličani na Srbskem, se je popolnoma izjalovil.

Med tem je dobil katoliški knezoškof v Baru v Črni gori od papeža naslov "Primas Srbske." S tem korakom je bil obnovljen rimski primat v srbskih zemljah in primas nima samo imenovati duhovnike, mar več tudi škofe. Poleg tega pa ima srbski primat tudi pravico odločanja glede slovanske božje službe, zaradi česar morajo Hrvati v vseh svojih deželah bojevati neprestano boj s papeževo stolico in z Dunajem.

Grof Goluchowski je tedaj doživel poraz.

Tedaj je vstanovil v Galiciji duhovnik Stojalowski stranko kmečkih zemljelastov, ki je bila trn poljskim žlahčičem in avstrijski vladi. Stojalowskemu je njegov škof prepovedal služiti božjo službo, on pa je šel v Bar in barski nadškof Milinović ga je sprejel v svojo škofijo, mu vrnil pravico služiti božjo službo ter mu naročil, da naj se vrne v Galicijo kot misijonar. Knezoškof Milinović, goreč bojevnik za slovansko božjo službo, je porabil to priliko, da bi se dokumentiralo, da more barski knezoškof in primas Srbije kadarkoli hoče zapovedovati sebi podrejenim škofom, da store to, kar smatra on, da vede "ad majorem Dei gloriam."

Z vsem tem je bilo razsojeno o ozemeljskem obsegu srbske rimsko-katoliške cerkve in slovanskega cerkvenega jezika.

Povejmo odkrito, za kaj se gre. Avstro-Ogrska, načelen nasprotnik slovanskega jezika v božji službi katoliške cerkve, se je potegovala, da doseže protektorat nad katoličani v srbskih državah v poglavitnem iz tega nagiba, da bi na ta način v njih čisto narodno srbske zemlje tuja država vsilila tuje elemente. Knez Nikola skupaj s škofom Strossmayerjem in knezoškofom Milinovičem so pripomogli pravu slovanskega bogoslužnega jezika, v Avstro-Ogrski tlačenemu, do pravice. Vodstvo bojne rimske propagande v srbskih zemljah je bilo zlasti delokrog djakovskega škofaStrossmayerja. On sam je bil dober poznavalec slovanskega srca in balkanskih razmer in dober hrvaški narodnjak, zato je tudi pravilno spoznaval pomen slovanskega bogoslužnega jezika v katoliški cerkvi. Strossmyaerju so očitali na Dunaju, da za propagando ne stori ničesar, toda on je pojasnil papežu Leonu XIII., da z latinskim jezikom na Balkanu sploh ni mogoče dalati, in Leo XIII., prepričan po Strossmayerju se je dogovoril s knezom Nikolajem glede vstanovitve primata v Baru. Dunaj pa, nemiren vsled Strossmayerjeve pojasnitvi, je stavil vse svoje upanje na fanatičnega sarajevskega kanonika Stadlerja. On naj bi delal in dela ali tudaj katoliško propagando tako, da bi [illegible] v tem [illegible] tudi nekoliko [illegible], da ne [illegible] [illegible] rimske cerkve, [illegible] tudi [illegible] Nesreča, [illegible] [illegible] do sedaj ni [illegible], [illegible] je [illegible] [illegible] v [illegible], kjer je bilo [illegible] [illegible] [illegible]